

Pastoraat aan gehandicapten

Als inleiding noem ik enkele voorvallen, om helder te maken hoe op mensen met een handicap gereageerd wordt en hoe er over hen gesproken wordt:

1. Tijdens een vakantie in Griekenland zat mijn vrouw op een terras, waar ook een mevrouw met een kind met een handicap zat. Zij raakten met elkaar aan de praat, totdat de chef van het restaurant de vrouw met haar kind sommeerde te vertrekken, omdat hun aanwezigheid een negatieve invloed op zijn klandizie zou kunnen hebben (mijn vrouw vertrok ook).
2. Een jong kerkelijk echtpaar kreeg twee kinderen met het syndroom van down. Collega's van de ouders zeiden: "Dat hoeft toch niet meer in deze tijd. Je weet niet waar je aan begint. En beseffen jullie wel hoeveel jullie kinderen ons als samenleving gaan kosten?"
3. Midas Dekker, bekend bioloog en schrijver, vertelde in een interview dat hij bewust geen kinderen nam. Hij had zelf twee gehandicapte zusjes. 'Mislukt,' noemde hij ze. Hij poneerde dat, als een postorderbedrijf je zoiets zou sturen, je dat terug zou sturen. Dan kun je beter maar vooraf verstandig zijn dan achteraf de rommel te moeten opruimen.

Aangrijpende voorvallen, die met vele anderen zijn uit te breiden. Alles wat niet gaaf is volgens de maat van mensen, wordt afgekeurd. Of het nu om een lichamelijke of verstandelijke beperking gaat; het past niet. Natuurlijk keuren we deze gedachtegang af. Maar doen we in de praktijk van het leven niet vaak hetzelfde? Hoeveel mensen draaien niet weg als iemand met een handicap in hun gezichtsveld komt? Ontlopen we mensen die medemensen nodig hebben? We komen mensen met een beperking tegen in onze

gemeenten. Wellicht is er een woonvorm voor mensen met een beperking in uw gemeente, bezoeken ze kerkdiensten. Hoe reageer je daarop? Hoe ga je daar mee om? Het is goed om ons daarop te bezinnen. Eerlijk en grondig."

Je kunt zo maar gebeld worden door een jonge vrouw uit je gemeente. "Dominee, het kindje dat we verwachten heeft een handicap, er wordt ons geadviseerd het te laten aborteren. Wilt u er met ons over komen praten?"

Of die vader die langskomt om te vertellen dan hun kindje van vier maanden een afwijking blijkt te hebben. Zo op het eerste gezicht gezond. Toch beperkt.

Gods weg kan raadselachtig zijn, wanneer Hij, zoals wij dat noemen, geschonden leven toevertrouwd! Wat is het belangrijk als pastor te luisteren. Kom niet direct met een pasklaar antwoord. Kom niet te snel met Bijbelteksten. Luisteren.

Het is zo belangrijk we mee zuchten en bidden in de crises van hun leven. Wanneer dan al mee-worstelend ontdekt wordt dat God ondanks alles en door alles heen ons leven leidt, komt wat er gebeurt in ander perspectief te staan.

Besef dat de weg naar aanvaarding en acceptatie lang kan zijn. Ik zie dat bij ouders die een kindje met een handicap krijgen. Ze durven hun kind soms niet eens aan te raken, er kan zelfs aversie tegen zijn. Maar dan gaandeweg dit kind te aanvaarden zoals het is. Hoeveel waaroms er ook boven kunnen komen; het uit handen te leren geven aan de Heere.

De weg tot aanvaarding heeft iets van rouwen. Je moet verwerken dat het anders gaat dan je verwacht. Je sluit iets af. Daarom moet er ook ruimte gegeven worden aan verdriet over een handicap van een kind van een broer, zus, of als je zelf beperkt bent of raakt. Er kan immers weerstand zijn en opstand. Neem dat serieus. Loop daar niet overheen. Heere, waarom? Waarom gaat het leven anders dan ik verwachtte? Waarom laat U dit toe?

Heeft God de mens niet naar Zijn beeld geschapen? Goed, volmaakt goed. Zit tussen het goede van de schepping en de gebrokenheid waarmee we worden geconfronteerd niet onze daad van ongehoorzaamheid en zonde?

We zijn niet meer mooi, goed en gaaf. Beperkt. Vroeger werden mensen met een verstandelijke beperking nog weleens geestelijk gehandicapt genoemd. Laten we dat alstublieft niet doen. Als het daarover gaat is dat op ieder mens van toepassing: geestelijk beperkt. Aangrijpend beperkt doordat de relatie met God verbroken werd. Geestelijk dood. Wat dat betreft hebben we echt niets voor op mensen met een verstandelijke beperking. Laten we ons wat dat betreft dan ook niets inbeelden.

Verstandelijk beperkten mogen we geen grotere slachtoffers van de zondeval noemen dan gezonde mensen. De gebrokenheid manifesteert zich op heel veel terreinen. Intussen hebben we wel de opdracht gekregen goed voor mensen met een beperking te zorgen.

Enkele aanbevelingen

Benader elke gehandicapte als mens. Behandel ze niet via stickertjes die zo gemakkelijk geplakt kunnen worden; dat downtje, die autist of die dove. Benader ze als persoon met een naam. Het is uw naaste. Laat dat merken.

Gebruik beperkingen niet als typering voor gedrag wat u niet aanstaat. Een kerkenraad die niet wilt wat u doet, of naar uw idee vast zit in een eigen patroon, moet u niet uitschelden voor autistisch.

Bedenk dat die persoon met een beperking niet altijd ook verstandelijk beperkt is. Ga niet op een kinderlijke manier iemand aanspreken. Ik heb zelf ooit de fout gemaakt iemand met een ernstige lichamelijke beperking als kind aan te spreken terwijl die persoon een universitaire opleiding volgde.

Spreek altijd de persoon aan, niet de begeleider. Laten we niet de fout maken van die ober die aan de

begeleider van een mevrouw zonder armen en benen in rolstoel vroeg; wil die mevrouw ook wat drinken. De mevrouw in de rolstoel reageerde daarop door te zeggen, deze mevrouw heeft geen armen en benen maar wel een mond.

Spreek op niveau. Wanneer je iemand in een rolstoel aanspreekt, praat je niet van bovenaf. Maar ga door je knieën of schuif je een stoel bij. Anders scheidt dat afstand. Zoek oogcontact als dat mogelijk is.

Realiseer u dat niet alleen onze spreektaal maar ook de taal van ons lichaam ontzettend belangrijk is.

Mimiek, gebaren, de intonatie en de melodie van je stem zijn ontzettend belangrijk.

Kies waar mogelijk voor een individuele benadering.

Noem mensen bij hun naam, raak ze aan, geef ze een hand – laat merken dat je aandacht voor die ander hebt.

Doe als u gaat lezen, goed zichtbaar de Bijbel open.

Kies korte en duidelijke schriftlezingen. Leg uit wat u leest. Als u gaat bidden, doet u zichtbaar u handen samen. Eventueel op de handen van de ander. Bid kort en duidelijk.

Maak gebruik van diensten van instellingen voor blinden en dovenpastoraat. Zij zijn ervoor en kunnen adviezen geven.

Besef tenslotte dat voor **God niemand minderwaardig is. Hij heeft met het leven van ieder mens Zijn eigen heilige en goede bedoelingen.** In de psalmen komt dat zo vaak voor. Hoe vaak blijkt dat niet de weg te zijn waarin duidelijk wordt Wie God is in de omstandigheden van het leven. Dan zijn de zorgen en verdriet er nog steeds maar dan wordt het getekend door het feit dat God er bij is. Psalm 41 zegt: "God maakt het ziekbed anders," daarvan afgeleid: God maakt een handicap anders.

Ik denk aan die man die blindgeboren was en zei: "Wat wordt ik voor veel verleidingen bewaard." Of zoals een geïnterviewde over zijn doofheid onlangs in ons contactblad zei: "Zonder doofheid zou ik niet zijn wie ik ben, maar iemand anders. Ik zou ook niet niet-dooft willen zijn, ook als is doofheid heel lastig. Het leert mij afhankelijk te blijven van God."

Ds. P. Vernooij voorzitter van de vereniging Op weg met de ander

De auteur heeft op de Haamstede Conferentie op 28 augustus een lezing gehouden over het pastoraat aan gehandicapten. Een verkorte versie van deze lezing publiceren we hier.